

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Актуальність теми. Останніми роками цифровізаційні процеси зачепили всі аспекти суспільного життя, наскрізно пронизавши кожну сферу, зокрема соціально-економічну, політичну та культурну тощо. Вже більш усталеними є терміни «цифровізація», «віртуальні активи», «криптовалюта», «віртуальне майно» тощо. Водночас наукові дослідження у цій сфері є на початковому рівні, що зумовлює актуальність даного дослідження.

Стан дослідження. У науці приватного права все більше з'являється досліджень окремих аспектів впливу цифровізації на приватне життя. Зокрема, Бацуца В. М. дослідила правову природу цифрових активів та їх регулювання цивільно-правовими нормами [1]. Досліджують вчені і становлення правових засад застосування штучного інтелекту [2], а також пропонують прийняти окремий спеціалізований акт [3]. Автори монографії «Правова природа особистих немайнових прав особи та прав на віртуальні активи в умовах цифровізації» (за редакцією С. Булеци та М. Менджул) також висвітлили ряд аспектів щодо регулювання віртуальних активів [4]. Водночас не всі проблеми у сфері правового регулювання віртуальних активів в умовах цифровізації є висвітленими.

Мета і завдання дослідження. Метою та завданнями дослідження є здійснення системного аналізу правових засад регулювання віртуальних активів.

Виклад основного матеріалу. Розглядати правові засади віртуальної власності необхідно із позиції класичної та оновленої концепції розуміння власності та права власності.

Неможливо заперечувати, що загроза для основних прав людини, яка все більше про-

слідковується на тлі розвитку штучного інтелекту, віртуальної реальності, їх провадження у технічне середовище, зростає, особливо якщо концепції метавсесвітів досягнуть успіху на глобальному ринку і якщо віртуальна реальність стане частиною глобального соціального життя. Встановлення прав власності у метавсесвіті має ключове значення для економічного зростання та інновацій. Як і в реальному світі, чіткі права власності стимулюють людей інвестувати час та зусилля у створення цінних активів у віртуальному просторі, що буде важливим стимулом для розвитку цифрової економіки [5].

Саме тому, ще десять років тому було дивним, а сьогодні вже сприймається як належне регулювання віртуальної власності. На думку, зарубіжних дослідників під віртуальною власністю слід розуміти таку форму об'єктів правових відносин, які можуть існувати тільки у кіберпросторі, доступ до яких забезпечено через Інтернет [6].

На думку, Дж. Фейрфілд віртуальна власність має такі характерні ознаки:

1. Конкурентність (для роз'ясненням вказаної ознаки наводиться приклад із онлайн-гри, коли гравець купує меч, він тільки може цим мечом користуватися у онлайн-грі. Поки гравець володіє мечем, іншим гравцям він не доступний, доволі часто створюються унікальні онлайн-речі, що можуть належати тільки одному гравцеві. Ідентифікує меч – код, який його створив, що і визначає його індивідуалізацію).

2. Взаємозв'язок. Завдяки взаємопідключенню кілька користувачів можуть одночасно перебувати в мережі та взаємодіяти в одному

віртуальному світі, використовуючи спільні ресурси. Це підвищує цінність віртуальної власності, оскільки багато людей можуть одночасно відвідувати і користуватися нею.

3. Постійність. Віртуальна власність не зникає і не припиняє існування, коли користувач виходить із віртуального світу або вимикає комп'ютер. Вона закодована як постійна і залишається доступною після кожного використання, незалежно від комп'ютера [7].

З вказаним підходом ми погоджуємося та вказані три ознаки можуть бути доповнені четвертою – відносна цінність віртуальної власності, яку можна визначити за сумарним застосуванням різних факторів (ставленням власника до віртуальної власності, її корисними властивостями та попитом на неї).

Віртуальна власність розглядається у технічному та юридичному аспектах. З технічного – «віртуальна власність представляє собою віртуальні місця або об'єкти, створені з комп'ютерного коду і доступні для користувачів та інтернет-провайдерів для взаємодії у віртуальному середовищі», а з правового – «частина майна, що існує завдяки інтернет-середовищу, яке забезпечується інтернет-провайдерами, відображає правові відносини між користувачами та інтернет-провайдерами, а також між користувачами і третіми особами» [8].

Стирання меж між віртуальним і реальним світом, а також поєднання віртуальних і реальних елементів та об'єктів ставлять питання про те, чи можуть чисто віртуальні об'єкти, за умови їхньої певної об'єктивності та технічного захисту існування, незмінності й походження (наприклад, за допомогою токенизації), розглядатися як фізичні об'єкти з точки зору права власності, а не лише як нематеріальні блага. Токени – це записи в децентралізованих базах даних блокчейна, які представляють певні права. Існують внутрішні та зовнішні токени. Внутрішні токени мають значення завдяки своєму простому існуванню і цінні самі по собі. Натомість вартість зовнішніх токенів визначається їхньою

прив'язаністю до конкретних активів чи прав, які можна отримати через токен [9].

Розвиток NFT (незамінних токенів) демонструє, що ці токени для цифрового мистецтва можуть виконувати певні функції, що зазвичай пов'язані з юридичним правом власності на об'єкт. Однак присвоєння NFT певному цифровому вмісту, наприклад, файлу з витвором мистецтва, не надає юридичних прав на сам вміст або ексклюзивної ліцензії на нього. Натомість, це забезпечує лише реєстрацію покупця NFT як «власника» токена в блокчейні. Якщо правова система не визнає NFT як правомірний документ щодо цифрового вмісту, наприклад, прирівнюючи «право власності» (присвоєння в блокчейні) на NFT до права власності або ексклюзивного права на реальний або цифровий контент, тоді право на NFT не надає бенефіціару жодних прав на сам вміст. Висока ринкова вартість NFT у цифрових творах мистецтва пояснюється тим, що ринок сприймає присвоєння NFT як внутрішню цінність, що дозволяє власнику видавати себе за «власника», навіть якщо пов'язаний витвір мистецтва залишається доступним для всіх. У цьому сенсі власник NFT схожий на власника реального витвору мистецтва, який постійно перебуває на виставці в музеї [9].

Ж. Марінотті спростовує твердження про тотожність NFT та відповідних цифрових товарів, зазначаючи, що NFT не підтверджують віртуальну власність. Автор підкреслює, що умови користування, з якими користувач погоджується при реєстрації на платформі метавсесвіту, є юридично обов'язковими і визначають права та обов'язки користувачів. На жаль, майже ніхто не читає ці умови. Згідно з ними, куплені NFT та отримані цифрові товари фактично не є однією і тією ж самою річчю. NFT зберігаються в блокчейні, тоді як земля, товари та персонажі у метавсесвіті існують на приватних серверах, де працює власний код із захищеними базами даних. Це означає, що всі візуальні та функціональні аспекти цифрових активів, які надають їм цінність, не зберігаються в блокчейні. Ці функції

повністю контролюються приватними платформами метавсесвіту і можуть змінюватися ними на власний розсуд. Умови користування дозволяють платформам навіть легально видаляти або передавати ваші предмети, відокремлюючи цифрові активи від їхніх NFT-ідентифікаційних кодів. Отже, навіть якщо ви володієте NFT, отриманим разом із цифровою покупкою, це не дає вам права на самі цифрові активи. Платформи лише надають вам доступ до цих активів на час, який вони визначають. Наприклад, ви можете володіти цифровою картиною вартістю 200 000 доларів для віртуальної квартири, але в один день вас можуть забанити на платформі, і картина буде видалена з її бази даних. Ви все ще будете мати NFT в блокчейні, але воно стане нефункціональним і не має фінансової цінності [10].

Прогнозується, що з часом не буде жодних обмежень на кількість користувачів у метавсесвіті, і всі види взаємодії, включаючи соціальні та фінансові, відбуватимуться всередині цієї безперервної віртуальної спільноти. Проте теперішня версія метавсесвіту є несумісною і не масштабованою. Наразі існує безліч порталів для входу в різні віртуальні простори на різних платформах, замість єдиного віртуального або 3D-інтернету. Тобто, ми маємо мультівсесвіт з кількома метавсесвітами, що існують одночасно. Однією з проблем сумісності є те, що технології не можуть самостійно створити метавсесвіт. Необхідна також стабільна і надійна економіка, а нинішня цифрова економіка все ще ґрунтується на централізованих організаціях, таких як банки і компанії, які володіють цифровою власністю, а не користувачами. Технології блокчейну вважаються потенційним рішенням для досягнення децентралізації та створення справжнього метавсесвіту [11].

Технологія блокчейну, вперше представлена у формі криптовалюти біткойн, стала основою

сучасного ринку цифрових валют, завдяки можливості створення спільної економіки. Як реєстр, у якому зберігаються всі транзакції, блокчейн полегшує відстеження цифрових активів та забезпечує безпеку фінансових операцій. Кожна транзакція записується у вигляді блоку, який з'єднується з іншими блоками за допомогою криптографічних методів або механізмів хешування, що гарантує незмінність реєстру. Цей процес забезпечує можливість спільного використання навіть у небезпечному комерційному середовищі. Найголовніше, блокчейн функціонує без централізованого контролю, що забезпечує його децентралізовану природу [11].

Застосування права власності до комп'ютерного коду може спочатку здаватися незвичайним, але при детальнішому розгляді стає зрозуміло, що деякі види комп'ютерного коду створені для відображення матеріальної власності, а не для представлення ідей, захищених інтелектуальною власністю. Наприклад, чат в Інтернеті є віртуальним аналогом конференц-залу, електронна пошта – це віртуальна версія поштової скриньки або абонентського номера, а уніфікований покажчик ресурсів (URL) – інтернет-еквівалент нерухомого майна. Лише одна особа може володіти конкретною електронною адресою або поштовою скринькою/абонентським номером. Це все залишається активним навіть тоді, коли власник або користувач більше не використовує ці ресурси [12].

Висновки. Таким чином, наразі формується віртуальне середовище, яке є альтернативою реальному матеріальному світу. У цьому віртуальному середовищі, виникає особливий вид власності – віртуальна власність. Власність, що створюється у віртуальному просторі володіє такими ознаками як відносна цінність, конкурентність, взаємозв'язок, постійність та індивідуальна визначеність через код.

Анотація

У статті досліджено окремі аспекти становлення та розвитку правових засад регулювання віртуальних активів. Виявлено, який вплив спричинила цифровізація на віртуальні активи та

розвиток віртуальної власності. Здійснено огляд наукових досліджень щодо правового регулювання віртуальної власності та віртуальних активів. Розглянуто правові засади віртуальної власності із позиції класичної та оновленої концепції розуміння власності та права власності.

Виявлено загрози для основних прав людини, що прослідковуються на тлі розвитку штучного інтелекту та віртуальної реальності, а також, що встановлення прав власності у метавсесвіті має ключове значення для економічного зростання та інновацій. З'ясовано наукові підходи до визначення ознак віртуальної власності. Запропоновано розширити існуючі концепції та додано ознаку - відносної цінності віртуальної власності. Здійснено порівняльний аналіз віртуальної власності у технічному та юридичному аспектах.

Встановлено, що має місце стирання меж між віртуальним і реальним світом, а також поєднання віртуальних і реальних елементів та об'єктів ставлять питання про те, чи можуть чисто віртуальні об'єкти, за умови їхньої певної об'єктивованості та технічного захисту існування, незмінності й походження (наприклад, за допомогою токенизації), розглядатися як фізичні об'єкти з точки зору права власності, а не лише як нематеріальні блага.

Виявлено, що поступово не буде жодних обмежень на кількість користувачів у метавсесвіті, і всі види взаємодії, включаючи соціальні та фінансові, відбуватимуться всередині цієї безперервної віртуальної спільноти. Застосування права власності до комп'ютерного коду може спочатку здаватися незвичайним, але при детальнішому розгляді стає зрозуміло, що деякі види комп'ютерного коду створені для відображення матеріальної власності, а не для представлення ідей, захищених інтелектуальною власністю. Доведено, що власність, яка створюється у віртуальному просторі володіє такими ознаками як відносна цінність, конкурентність, взаємозв'язок, постійність та індивідуальна визначеність через код.

Ключові слова: віртуальні активи, віртуальні гроші, майно, право власності, правові засади.

Spivak O.M. Legal principles regulating virtual assets: separate aspects

Summary

The article examines certain aspects of the formation and development of the legal framework for the regulation of virtual assets. The impact of digitalization on virtual assets and the development of virtual property has been revealed. A review of scientific research on the legal regulation of virtual property and virtual assets was carried out. The legal foundations of virtual property are considered from the standpoint of the classic and updated concept of understanding property and property rights.

Threats to basic human rights traced to the development of artificial intelligence and virtual reality have been identified, and that establishing property rights in the metaverse is key to economic growth and innovation. Scientific approaches to determining the signs of virtual property have been clarified. It is proposed to expand the existing concepts and a feature - the relative value of virtual property - is added. A comparative analysis of virtual property in technical and legal aspects was carried out.

It has been established that there is a blurring of the boundaries between the virtual and real world, as well as the combination of virtual and real elements and objects, raising the question of whether purely virtual objects can, under the condition of their certain objectivity and technical protection of existence, immutability and origin (for example, through tokenization), to be treated as physical objects from the point of view of ownership, and not just as intangible goods.

It is revealed that there will gradually be no limit to the number of users in the metaverse, and all interactions, including social and financial, will take place within this continuous virtual community. The application of property rights to computer code may seem unusual at first, but upon closer examination it becomes clear that some types of computer code are designed to represent tangible property rather than to represent ideas protected by intellectual property. Property created

in virtual space has been proven to possess such characteristics as relative value, competitiveness, interconnectedness, permanence, and individual determination through code.

Key words: virtual assets, virtual money, property, ownership, legal bases.

Список використаних джерел:

1. Бацуца В.М. До питання встановлення правової природи цифрових активів у сучасному цивільному праві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2022. № 55. С. 32.
2. Сергій Барбашин. Штучний інтелект: правове регулювання в Україні та ЄС. URL: <https://barbashyn.law/statti/shtuchnyj-intelekt-pravove-regulyuvannya-v-ukrayini-ta-yes/> (дата звернення: 15.02.2024)
3. Куракін О., Скрябін О. Особливості правового регулювання використання штучного інтелекту в Україні. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2023. № 36. С. 36-42. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2023-36-04>
4. Правова природа особистих немайнових прав особи та прав на віртуальні активи в умовах цифровізації. / За ред. С. Б. Булеци та М. В. Менджул. Ужгород, 2023. 272 с.
5. Chukwuemeka E. Economics principles for infinitesimal resources in the metaverse. URL: <https://www.researchgate.net/publication/372760159> (accessed 15.03.2024).
6. Rangga P.M., Efriyanto E., Gunawati A. Keabsahan perjanjian jual beli virtual property dalam game online dan akibat hukum dari anonimitas dalam perjanjian jual beli virtual property berdasarkan kitab undang-undang hukum perdata. *Jurnal Ilmiah Galuh Justisi*. 2023. Vol. 11. No. 1. P. 33..
7. Fairfield J. Virtual Property. *Boston University Law Review*. 2005. Vol. 85. pp. 1047-1102.
8. Xiaochen M. The Challenge of Emergence of Virtual Property to the Traditional Legal Theory and the Corresponding Solutions : thesis for the degree of Doctor of Philosophy in Law. University of Exeter, 2021. P. 304.
9. Koos S. The individual and the property in virtual worlds. *Veritas et Justitia*. 2022. Vol. 8. No. 2. P. 278-279.
10. Marinotti J. Can you truly own anything in the metaverse? A law professor explains how blockchains and NFTs don't protect virtual property. *The Conversation*. April 21, 2022. URL: <https://theconversation.com/can-you-truly-own-anything-in-the-metaverse-a-law-professor-explains-how-blockchains-and-nfts-dont-protect-virtual-property-179067> (accessed 15.03.2024).
11. Hutson J. et al. Architecting the Metaverse: Blockchain and the Financial and Legal Regulatory Challenges of Virtual Real Estate. *Journal of Intelligent Learning Systems and Applications*. 2023. Vol. 15. No. 1. P. 2.
12. Chao J. Recognizing Virtual Property Rights, It's About Time. *Law School Student Scholarship*. 2010. Vol. 45. URL: https://scholarship.shu.edu/student_scholarship/45 (accessed 15.03.2024).